

Strankarske kleči ogrožajo Kelloggov pakt

Kelloggova trdna želja je ta, da njegova pogodba ne postane predmet strankarske politike.

Washington, D. C.—Hoover, Borah in nekateri demokrati želijo kovati iz Kelloggove pogodbe kapital v predsedniški kampanji. Kellogg pa temu izjavlja nasprotno, da je njegova trdna želja, da pogodba proti vojni, ki je bila podpisana v Parizu, ne postane predmet strankarske politike. Njegova želja je, da jo sprejme v senatu demokratično-republikanska kombinacija. Na drug način se ne da sprejeti. Toda zdi se, da bo impenetrabilno raztezanje Monroejeve doktrine po tajnikih Knox, Hughes in Kellogg obudila strankarske strasti, ko se prične razpravljati o ratifikaciji Kelloggove pogodbe, kar spravi spremembo pogodbe v nevarnost.

Ko je britski zunanji minister Austen Chamberlain sprejel Kelloggov pakt s pismenim sporazumom, da si Britanija pridržuje pravico do obrambne vojne v govorljivih pokrajinah, je naglašal, da združene države zahtevajo ravno to za zapadno polovico sveta. Izjava Chamberlaina je opomnila latinske vlade v latinskih republikah, da so se pod avtoriteto washingtonske vlade. In to je dvignilo znova prah v Južni Ameriki. Ta izjava je dodala potekajočemu razvijanju ameriške trgovine v republikah Argentine, Brazilije, Čile in drugih manjših republikah. Kelloggova agresivna politika v Mehiki in Nikaragvi je za otežila trgovino Američanom v latinski Ameriki.

Zdaj pa prihaja senator Swanson, demokrat in član senatskega odbora za tuje zadeve, ki pravi, da bo predlagal pridržek, ki jasno tolmači Monroejevo doktrino. Ta predlog bo provociral latinske Američane, pa naj bo storjen nevedoma ali pa namerno provokativno. Senator Borah, republikanec, sicer dvomi, da Swanson res predlaga ta pridržek, ampak vse eno se je pripravil, da napravi iz Swansonove izjave kampanjsko vprašanje. Vrh tega kroji še vesti, da je Al Smith nasproten Kelloggovi pogodbi. Zato je treba Smitha razkriti, da pride na dan z eno ali drugo besedo, ki bi povedala, kako misli o Kelloggovi pogodbi proti vojni. Kako se to zgodi? Mogoče z opombami, ki jih napravi senator Borah v prihodnjih tednih v teku svojih govorov.

Obdržati si je treba v spominu, da sta Argentina in Mehika izjavili formalno, da ne priznata Monroejeve doktrine, v kolikor se tiče tega, da se Monroejeva doktrina tolmači tako, da dajejo Združenim državam posebne privilegije na tej polovici zemeljske oble.

Borah bo seveda porabil ta dogodek v kampanji, da dokáže, da ne demokratje v resnici pravi imperijalisti in ne republikanci. Swanson je s svojo izjavo storil veliko nerodnost. To trdijo sedaj mašinski političarji.

Smith se krega, da ni pijan.

Albany, N. Y.—Governor Al Smith je v sredo objavil 2000-besedno pismo izjavo, v kateri pravi, da ga nasprotniki dolže v "šepetajoči kampanji", da je bil na državnem sejmju v Syracuseu 30. avgusta t. l. tako pijan, da je komaj stal na nogah. Smith odgovarja, da je to grda laž in navaja dokumentarne dokaze: pisma raznih reporterjev, ki so ga videli omenjeni dan, da je bil normalen.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Kelloggov pakt morda odpre vrata sovjetom

Borah pravi, da bo pakt ratificiran v senatu brez ugovora in s tem bo tudi priznana sovjetska vlada.

Washington, D. C.—Senator Borah, ki predseduje senatnemu odboru za zunanje zadeve, je rekel 12. t. m. v intervjuju, da njegova nič ne skrbi ratifikacija Kelloggovega protivojnega pakta, kadar pride na dnevni red v senatu v prihodnjem decembru. On je prepričan, da bo pakt ratificiran brez kakih pridržkov. Borah nima nič proti paktu, ker po njegovem mnenju ne zapleta Združenih držav v nikakršno politično število Evrope.

V zvezi s paktom pride na dnevni red v senatu tudi pripoznanje Sovjetske unije. Borah, ki več let zahteva vzpostavitev diplomatskih stikov z Rusijo, je rekel, da odobritev pakta v senatu je po njegovem mnenju tudi formalno pripoznanje sovjeto, kajti sovjeti so podpisali pakt. On sicer upa, da ne bo nobene posebne opozicije proti paktu radi ruskega vprašanja, toda debata o tem vprašanju je neizogibna in tudi potrebna.

Svilni delavci ne marajo za unijo tekstilcev

Delavstva se ne zapopade, da je njegova rešitev le v združitvi.

Paterson, N. J.—Z združenjem organiziranih svilnih delavcev, ki so združeni v samostojni organizaciji, z organizacijo tekstilnih delavcev U.T.W. ne bo nič. Na glavnem shodu organizacije svilnih delavcev je bil predlog za združenje, ki ga je podpiral tajnik Fred Hoelsh, pa A. J. Muste, fakultetni predsednik na Brookwoodovem delavskem učilišču, poražen. To pomeni: da se ta predlog ne bo vpošteval v bližnji bodočnosti.

Dolgotrajne razprave so dokazale, da je večina članstva nasprotna združenju, ker ne razume koristi, ki prihaja za vse delavce, zaposlene v tekstilni industriji, od združenja v močno organizacijo ene industrije. Položaj svilnih delavcev v Patersonu je zdaj še slabši, ker se delavci cepijo med seboj v svilni industriji in se radikalni člani pridružujejo odboru tekstilnih tovarov.

Nekega dne bodo delavci prišli do spoznanja, da so izvršili dve napaki. Prva je bila storjena, ker so svilni delavci odklonili združenje s tekstilnimi delavci, druga a še večjo pa, ko so se pričeli cepiti v zmerne in radikalne. Tovarnarji se seveda smejejo v pest.

NEKUPLOZIJA NA LADJI

Pet oseb ubitih, štiri ranjene.

Southport, N. C., 13. sept.—Na ladji "Shreveport" je včeraj iz neznanega vzroka nastala eksplozija, ki je zahtevala štiri človeške žrtve, štiri osebe so pa dobile težke poškodbe. Takoj po eksploziji je nastal na ladji ogenj, vendar pa se je posrečilo rešilec s španskega parnika "Aldecoa" oteči ostale člane moštva z goreče ladje in jih prepeljati na varno.

Pershing odlikovan.

Washington, D. C.—General John Pershing je prejel danes štiri odlikovanja od tujezemskih držav. Z odlikovanji so ga počastile Čehoslovakija, Poljska, Venezuela in Peru.

Pleteninarji zagovarjajo Brookwoodovo učilišče

Organizacija očita eksekutivi, da ni ravnala pravilno, ker je objavila obtožbo, ne da bi dala prilike za zagovor.

Philadelphia, Pa.—Konvencija Ameriške federacije nogovih čarških delavcev zahteva, da se članom Brookwoodovega delavskega učilišča dovoli zaščitna, da lahko ovrežejo obtožbo, da so učili komunizem in doktrine sovražne Ameriški delavski federaciji. Nogovčarski delavci obžalujejo, da se je eksekutiva Ameriške delavske federacije prenašala z objavo obtožbe proti Brookwoodovemu delavskemu učilišču, ne da bi mu dala priliko za zagovor.

Gustave Geiges, predsednik organizacije pleteninarskih delavcev, je član upravnega odbora Brookwoodovega delavskega učilišča. Alfred Hoffman, eden najboljših organizatorjev unije nogovčarskih delavcev, je gradnik na Brookwoodovem učilišču.

Konvencija je sprejela več zaključkov dalekosežnega pomena. Glede poduka članov je priporočila eksekutivi, da preizkusi poduk s kinematografskimi slikami. In če se obnese, da se te vrste poduk uvede v organizaciji. Organizatorji, opremljeni z malo filmsko kamero, lahko napravijo slike stavkovnih dogodkov. Delegatje so apelirali na organizatorja Hoffmana, ki je izvršil veliko organizatoričnega dela na jugu, da priredi predavanja s slikami o delavnih razmerah na jugu.

Konvencija je dala svoji eksekutivi nalog, da poda sumarično poročilo o Mondovem sporazumu, ki ga je ravnokar sprejel Britski strokovni unijski kongres. To poročilo se naj razdeli med člani. Odborniki so izjavili, da ima Mondov načrt namen priboriti delavstvu z odpravo stavk obširnejše priznanje pri reševanju delavskih problemov. Ako bo unija zadovoljna z Mondovim načrtom, tedaj bo pričela s kampanjo v Ameriki, da se sprejme sporazum v industrijah, ki so tako razvite in izobražene, da ga razumejo.

Konvencija je sprejela tudi predlog, da se v Pennsilvaniji nastavi poseben organizator, da pomaga v kampanji za organiziranje pleteninarskih delavcev povsod, kjer še niso organizirani.

Podvzeta je bila tudi akcija, da se povzela podpora za izpise delavce v Kenoshi in Readingu.

NESREČA NA KRIZIŠČU

Družina sedmih oseb ubita.

Rice, Minn., 13. sept.—John Mergel, farmar, njegova žena in pet otrok, starih od pet mesecev do sedem let, so bili včeraj ubiti na križišču tri milje vzhodno od tega mesta, ko je v avtomobilu, v katerem so se vozili, treščil vlak Northern Pacific železnice, ki je vozil z brzino 50 milj na uro.

Mehiški vstaji ubijajo železničarje

Mexico City, 13. sept.—Klerikalni vstaji v Mehiki so zadnje čase spremenili taktiko. Začeli so napadati vlake in posebej piko imajo na strojevodje in kurjake v lokomotivni kabini. Navadno streljajo iz zasebe v kabino in ubijajo vozitelja vlaka, nakar se mora vlak ustaviti. Napadi so vrše večinoma na vlake državne proge, ki je last republike in upravlja jo vlada. V zadnjem mesecu je bilo ubitih že 30 strojevodij in kurjakev, kar je precej disorganiziralo promet in povzročilo nezadovoljnost v uniji železničarjev, ki zahtevajo več zaščite za svoje tovariše. Vlada je obljubila, da to kmalu prepreči.

NOVE IZNAJDBE ŠKODIJO TELEGRAFISTOM

Avtomatični tiskar in televizija sta jim najbolj nevarna.

Chicago, Ill.—Časi so tukaj, ko nove iznajdbe tvorijo nevarnost tudi za komercialne brzojavne uslužbence. Mašinski brzojavni aparat ogroža življenjske razmere brzojavnih uslužbencev. Tega dejstva se zavestno voditelj strokovne organizacije brzojavnih uslužbencev in so nanj pokazali na svoji konvenciji, da ne zaleti brzojavnih uslužbencev nepripravljenih.

Avtomatični pisar je podoben pisalnemu stroju. Na eni strani je treba pritiskati na tipke, na drugi strani se pa odvija papir z valarčka, na katerega se tlaka brzojavka tako, da se brzojavka čita od vsakega, ki zna čitati. Te vrste aparati so uvedeni v uredništvih. Pravi brzojavni aparati so danes le še v pisarnah meštarskih tvrdki in komercialnih pisarnah, ki imajo brzojav v najemu. Pri kupčijah se včasih zahteva tajnost in ta pa zahteva zopet precej izurjenosti. Pa še tukaj jim preti nevarnost, da jih izpodrine avtomatični pisar, ker se lahko odda 20,000 besed v osmih urah. Uslužbenec, ki dela pri avtomatičnem tiskarju, zasluži okoli \$25 na teden, medtem ko brzojavni uslužbenec pri brzojavnem aparatu zasluži od \$70 do \$90 na teden.

Druga nevarnost jim grozi od televizije, ki je v razvoju. Kadar bo izpopolnjena, bodo brzojavni aparati postali nepotrebni. Kajti z novim aparatom se bo lahko poslal na velike razdalje rokopis pošiljatelja depeše z njegovim lastnoročnim podpisom.

Postal Telegraph kompanija je bolj naklonjena svojim uslužbencem kot Western Telegraph kompanija. Unija komercialnih uslužbencev je bila ustanovljena leta 1902 in leta 1903 se je pridružila Ameriški delavski federaciji.

Propiri na dnevnom rodu v Ligni zborleci

Skupščina obravnava mnoge mejne spore na Balkanu in drugod.

Zeneva, 13. sept.—Letna skupščina Lige narodov je včeraj vzela v pretrav odsekih in tudi na privatnih sestankih celo vrsto sporov med državami in državicami, ki se odlagajo od leta do leta.

Jugoslavija in Grčija imata spor radi nekih pravic v Solunu in geveljske železnice. Odgrska in Rumunija sta si v laseh radi odškodnine za konfiscirana zemljišča ogrskih vlepomestnikov na Sedmograškem. Poljska in Litva sta v večnem sporu in prelomu radi Vilne. Belgija in Holandska imata za deva glede reke Scheldt.

To je samo nekaj afer, ki najbrž tudi letos ne bodo rešene. Pogajanja glede izpraznitve Porrenja so že v teku. Nemška delegacija zagotavlja Francoze in Italijane, da Nemčija ne mara za Avstrijo in avstrijski premijer Selpel pravi takisto, da Avstrija še ne misli na pridružitve k Nemčiji.

Železniška družba odslavi omožene uslužbenke

New York.—Vse omožene nameštke v pisarnah železniške družbe Long Island Railroad so te dni prejele pismo obveščila, da njihova služba preneha z 31. decembrom t. l. Izjema je za vdove in one, katerih možje so bili telesno poškodovani v službi te družbe.

Delavske radiopostaje so mogočim trn v peti

Podtikajo se ob radiopostaji Čikaške delavske federacije.

Chicago, Ill.—Zvezna radiokomisija v Washingtonu dobiva na tisoče protestov od poslušalcev na radio iz okoliš Chicago zaradi njene odredbe, ki davi radiopostaje Čikaške delavske federacije WCFL.

Čikaška delavska federacija je izdelala in sprejela načrte, da doseže na tisoče farmajev v Idahu in Coloradu. Delavci tučata mest so vsak dan privili slusalo, da so slišali delavske novice. Nova odredba omejuje krog poslušalcev te delavske radiopostaje.

Dalje je radiokomisija odredila, da delavska postaja deli svoj čas s postajo Moosehart v Illinoiske univerze. Odredba radiokomisije postane veljavna dne 11. novembra, to je dan, ko je August Spleas pred več kot štirideset leti izgovoril pod viličami pomembne in preroške besede: "Čas pride, ko bo naš molk močnejši in silnejši v grobovih, kot glasovi, ki jih danes zadavite."

E. N. Nockels, tajnik čikaške delavske federacije in ravnatelj čikaške delavske postaje, je proti tej odredbi vložil najodločnejši protest. Združen protest farmajev in delavcev bč učinkoval na komisijo.

Primitivno razmero v sovjetskih rudnikih

Neureče v rovih se množe in rudarji kritizirajo birokratično upravo.

Moskva, 13. sept.—Samokritika, ki jo je dovolila komunistična stranka v svojih listih proti birokraciji in nezmožnosti izvršnih sovjetskih organov, se je zadnje čase zelo razmahnila in prinesla na dan mnoge nedostanke.

Tako na primer so "Izvestja" te dni objavila kritiko glede premnogih nesreč v premogovnikih v Doncu. Poročilo se glasi, da je bilo v fiskalnem letu 1926-27 na vsakih tisoč rudarjev 327 smrtnih nesreč in telesnih škodb. V prvi polovici tega leta je bilo 173 nesreč na vsakih tisoč rudarjev.

Rudarji obtožujejo rudniško administracijo, da je dobila precej denarja za moderniziranje rogov, toda za varnostne naprave se ne briga dosti in vsled tega je bila prekršena pogodba z rudarsko unijo. Pritožba se dalje glasi, da je komisariat za delo dovolil čez pet milijonov rubljev za varnostne naprave v premogovnikih in drugih jamah, toda državni trust rudnikov je doslej porabil samo 40 odstotkov te vsote za premogovnike v Doncu in samo 13 odstotkov za solne jame v Ukrajini.

Največ nesreč se pripeti — pišejo "Izvestja" — vsled podutb iz stopa in sten v rovi. To znači, da so v Rusiji še vedno v rabi primitivne rudarske metode.

Poljski monarhisti ponudili krono Pilsudskemu

Varšava, 13. sept.—Te dni je 1500 monarhistov zborovalo v Varšavi. Sprejeli so resolucijo, da se mora republika spremeniti v kraljevino in diktator Pilsudski naj vzame krono. Resolucijo so takoj telegrafirali Pilsudskemu, ki se nahaja v nekem sanitariju v Rumuniji.

Letalska nesreča

Oakland, Cal.—L. Berry, pilot letala, T. A. Wallace in njegova sestra so se v sredo večer ubili, ko so s svojim letalom treščili v neko poslopje zunaj mesta. Pilot Berry ni imel državne licence.

USTANOVITEV NOVE RUDARSKE UNIJE TEŽKA

Policija, aretacije in šerif so razgnali zborovalce.

Pittsburgh, Pa.—Pri ustanovitvi nove rudarske unije je prišlo do pretepa. Aretiranih je bilo veliko. Tukajšnji listi so poročali, da je bilo aretiranih 121 oseb in pridržanih čez noč v zaporu.

Philip Murray, podpredsednik rudarske organizacije United Mine Workers, je izjavil, da so bili "piketi" te organizacije delegatje, izvoljeni od lokalnih lokalnih društev rudarske organizacije, da se udeležijo konvencije in protestirajo proti ustanovitvi nove rudarske organizacije. John J. Watt, predsednik konvencije za ustanovitev nove rudarske organizacije, je označil "pikete" za gango Lewis-Faganove mase, ki so bili plačani, da razblinijo konvencijo za ustanovitev nove rudarske organizacije. Philip Murray, podpredsednik rudarske organizacije, ni ostal dolžan odgovora in je vrnil šilo za ognjilo. Izjavil je, da novo organizacijo anujejo ljudje, ki so bili izključeni iz rudarske organizacije zaradi grafta. Watt odgovarja, da je to laž. Tako se koljejo in zabadajo med sabo oni, ki so pozvani delati za slogo med rudarji.

Konvencija se je zaradi pretepa preselila v drugo dvorano, v kateri je nadaljevala s svojim delom.

Štirje delegatje se nahajajo v bolnišnici in eden izmed njih je težko ranjen. Vodevno bolnišnice je dobilo nalog od policije, da se izročijo nji, ko okreva.

Med aretiranimi so Tony Minnerich, Freeman Thompson, Andy Plechaty in še mnogo drugih, ki so bili znani kot voditelji dušnega gibanja.

Ked delegati, ki so prišli iz Kentuckyja, Illinois, Indiane, Zapadne Virginije, Ohija, Marylanda, Kansasa, Colorada, Iowa, Missourija in Pennsilvanije so delegatje, rojeni v tujezemstvu in v Ameriki, mladi in stari. V teh ljudeh živi prepričanje, da jih je predsednik Lewis izdal in da je treba ustanoviti novo unijo, ki se bo znala bojevati. To tudi povedo vsakemu, ki jih vpraša po vzrokih, zakaj ustanovljajo novo unijo.

RIVERA POTLACIL "REVOLTO"

Izvršenih je bilo več aretacij med "zarotniki".

Madrid, 13. sept.—Uradno poročilo se glasi, da je bila zarota proti vladi diktatorja Primo de Riveri, ki se je imela razviti v revolto proti diktaturi ob petletnici njegove vlade, odkrita in je bila že v kati zatrta. Rivera pravi v svoji izjavi, da so zaroto skovali njegovi politični nasprotniki; med njimi je bilo izvršenih več aretacij, toda njih imena so še tajnost. Armada ni imela nikakih zvez z zarotniki, pač pa je bila zarota "delo ljudi, ki namena provocirajo nezadovoljnost in izgrede med prebivalstvom proti sedanji vladi."

VELIKA LETALSKA TEKMA

Šest aeroplanov v poletu čez kontinent.

Roosevelt Field, N. Y.—V sredo se je tukaj dvignilo v zrak devet letal v veliki tekmi brezprestanega poleta iz New Yorka v Los Angeles. Trije aeroplani so se morali kmalu vrniti na tla in ostalih šest je bilo v četrtek zjutraj še v zraku.

Časnikarska in policijska ofenziva proti Mafiji

Ogorčeni čikaški dnevnik zahtevajo, da se italijanska ganga razoroži in izžene iz mesta.

Chicago.—Drzni umor italijanskega butlegarskega barona Antonia Lombarda pri belem dnevu sredi downtowna in spektakel Lombardovega kraljevsko pompozne pogreba iz Cicera zadnji pondeljek — dve miljli dolga vrsta avtov, 17 avtov z venci, krsta iz bron in srebra z zlatim križem in prisotnost vrhovnega poglavarja čikaških butlegarjev in čikaške Mafije, Alfonza Caponija, ki je bil obdan od privatne armade dvajsetih strelcev z revolverji in žepih in strojnimi avti — je povzročil veliko ogorčenje v čikaških listih in tudi policiji je malo sram.

Vsi vodilni dnevnik, jutranji in večerni, zahtevajo takojšnjo drastično akcijo proti italijanski gangi. "Tribune" zahteva, da morajo biti Caponi in vsi njegovi valpeti takoj aretirani in deportirani iz Amerike; dalje zahteva, da mora biti naselniški zakon amandiran v toliko, da so naseljevanje iz Italije popolnoma masi je dovolj pokazala, da se ne da similirati ameriški civilizaciji". Ako je deportaža nemogoča, naj se ganga izžene vsaj iz Chicago. "Daily News" vprašuje policijo, kako je to, da smejo znani zločinski karakterji svobodno voziti se za pogrebom oboroženi in policija je zraven, jih vidi pa jih ne prime. Od kdaj imajo privatne osebe pravico, da najemajo lastne, privatne armade, ki jih spremljajo na vseh poteh? Hearstov "Examiner" tudi zahteva, da je treba Mafijo pomesti iz Chicago. List citira statistiko, da med 60 morilci, ki so bili letos poslani v državno kaznilnico radi umorov v Chicago, je samo pet domačinov, vsi drugi imajo italijanska in druga tujerodna imena.

Poličijski komisar je seveda na vse to moral malo zaropotati. Rekel je, da je že odredil aretacijo Caponija čim se pokaže na čikaških ulicah, Cicero pa ni v njegovem področju. Medtem pa policija še danes nima nobenega sledu za morilci, ki so ustrelili Lombarda. Poročajo le, da so morilci "najbrž prišli iz New Yorka in že davno popihali nazaj v New York."

Medtem pa ima policija opraviti s novim zločinom Mafije. Zadnji četrtek je izginil 10-letni Michael Raineri, sin bogatega italijanskega kontraktora na 4901 Altdeld st. Neznani moški so ga ugrabili na stopnicah italijanske cerkve Sv. Genevefe, Lamona ave. in Montana st., nakar je bil oče obveščen po telefonu, da mora takoj poslati \$60,000 odkupnine za sina, drugače bo deček umorjen in njegovo (očetu) polijejo kos sinovega trupla. Stari Raineri je bil tako prestrašen, da je šel čez sedem dni informiral policijo o dogodku. Policija seveda zaman išče lopove z ugrabljenim otrokom. Do četrtega zjutraj, torej po enem tednu, Raineri še ni poslal odkupnine.

Prohibicijski zakon vzrok zločinom

Chicago.—Devetdeset odstotkov zločinov v Združenih državah ima vzrok v Volsteadovem zakonu, je izjavil dr. Mark Miliken v svojem govoru na zborovanju George Henry ustanove v Congress hotelu. Uplivni butlegarji, ki uživajo policijsko protekcijo, se lahko izmuznejo iz zank, kadar pridejo v navzkrižje z oblastmi. Vse to pa vpliva na ljudstvo, da ne spoštuje tudi drugih postav, ker vidi, da se nekatere brezobzirno kršijo.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$0.00 na leto, \$0.00 na pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in na inozemstvo \$9.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$0.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglepju n. p. (Aug. 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ALI NI KATOLIŠKA CERKEV POVSOD ENAKA?

Po prečitani izjavi James A. Griffina, katoliškega škofa v Springfieldu in le površnem študiranju političnih dogodkov v Mehiki in v Jugoslaviji, lahko rečemo, da ni.

Kadar so volitve v Jugoslaviji, se v Sloveniji vsi duhovni z redovniki in redovnicami udeležijo politične kampanje ob času volitev. Javna tajnost je, da slovensko ljudsko stranko v Sloveniji vodijo duhovni in da so lajki v nji le slamnati možici, ki morajo tako delati, kot se glase ukazi iz farovžov in kloštrov, ki jih zopet prejema iz škofije, ta pa najbrž iz Rima.

Slovenskim izseljencem je znano, da so nekdanji Avstriji grozili v spovednici in raz prižnico z večnim pogubljenjem, kdor glasuje za kandidate socialistične ali liberalne stranke. To je bilo v onih dobrih časih v stari Avstriji, ko je katoliška cerkev uživala vse privilegije in je veljala za najmočnejši stebel habzburške rodovine in skupaj sežene države—Avstroogrške. Duhovni so kandidirali v vse politične zastope, v občinske, deželne in državne. Med čednosti pravega katoliškega vernika je spadala tudi ta, da je glasoval le za one kandidate, ki so jih "gospod" priporočili v spovednici, raz prižnico ali pa na javnem političnem shodu. Obdrževali so se shodi slovenske ljudske stranke v Ljubljani, na katerih so se postavljali zahteve te stranke. Na te shode je prihajalo skoraj več duhovnov in mežnarjev, kot lajkov, dasiravno je vsak "gospod" prignal s sabo lepo število lajkov. Ob takih dnevih se je gnetlo v Ljubljani ljudstva z dežele. V katero gostilno je šel takrat Ljubljancan, je naletel na duhovna, ako ni bila gostilna označena kot gnezdo liberalcev ali socialistov. Tu se je jedlo, pilo in pripovedovalo, kako bodo pri bodočih volitvah strli liberalce in socialiste.

Avstrija je padla in se razkosala. Precejšnji del Slovencev danes živi v Jugoslaviji. Sprejete so bile postavbe, da se cerkev ne sme vtikati v politične zadeve. Ti zakoni menda nimajo dosti moči. Dr. Korošec, minister za notranje zadeve, je rimsko katoliški duhoven. To pokazuje, da se cerkev še ravnotako vtika v politične zadeve, kot v stari in trhljavi Avstriji. Taktika je mogoče izpremenjena, ali stara slovenska ljudska stranka, ki prejema navodila od rimsko-katoliške duhovščine, še živi in gospodari.

Dogodki v Mehiki sicer govore, da katoliška cerkev nima več v politiki glavne besede, ampak katoliška cerkev se še vedno bojuje na razne načine za pridobitev starega vpliva v politiki.

James Griffin, katoliški škof v Springfieldu, Ill., je oddal njemu podrejenim duhovnom navodilo, da se drže zunaj politike, dokler je predsedniška kampanja v zamahu.

Neki odstavek te odredbe se glasi: "Katoliška cerkev modra vsled modrosti njenega božanskega ustanovitelja, se zaveda popolnoma, da kjerkoli in kadarkoli je katera cerkev vdrla v domeno strankarske politike, so bile posledice škodljive."

Ta škofova izjava potrdi navidezno, da katoliška cerkev ni povsod enaka. V Jugoslaviji, Avstriji in Nemčiji katoliška cerkev smatra celo za svojo dolžnost, da se vtika v politiko. Ministrski predsednik republike Avstrije, dr. Seipel, je rimsko katoliški duhoven. V Nemčiji še postoji katoliški center v državnem parlamentu. O jugoslovanskem ministru za notranje zadeve smo že omenili, da je duhoven.

Vse to dokazuje, da katoliška cerkev v Jugoslaviji ne prizna glede vmešavanja katoliške cerkve v politiko tistega načela, kot katoliški škof Griffin v Springfieldu. Ta škof meni, da je škodljivo za vsako cerkev kjerkoli in kadarkoli se vmešavati v politiko, katoliška cerkev v Jugoslaviji, posebno pa v Sloveniji, pa meni, da je za cerkev škodljivo, ako se ne vmešava v politiko. Ta dvojni obraz rimsko-katoliške cerkve pomeni, da cerkev obrača plašč po vetru. Analiza tega dvojnega obraza pokazuje:

Tam, kjer njeni voditelji spoznajo, da je koristno za njo, ako se vmešava v politiko, se to zgodi in na vernike izvaja cerkev svoj pritisk, da se politika razvija po njeni želji. Kjer je nevarno za cerkev se vmešavati v politiko,

tam cerkev drži roke proč od politike. Cerkev je bila taka v preteklosti in taka je še danes. S tega vidika se cerkev ni prav nič izpremenila in ostala je dosledna v politiki, kajti dvoobrazna politika je tudi politika. In to je politika cerkve.

VESTI IZ NASELBIN

Predavanje v West Parku.

Cleveland, West Park.—Kot je razvidno iz poročil, bo west-parkka naselbina spet imela priliko ališati dobrega govornika oziroma predavatelja, in sicer brata Andreja Kobala, urednika Mladinskega lista, ki bo tu predaval v soboto dne 22. septembra v Jugoslovanskem delavskem domu. Kobal ostane par dni v Clevelandu, kjer bo obdrževal več predavanj v različnih naselbinah te okolice.

Predmet Kobalovega predavanja bo, ako se ne motim, kakšna dolžnost je turojene mladine napram staršem, ali obratno, kako morajo starši ravnati a svojo mladino, da jo pridobije za svoje lastne ustanove in tradicije. Kdor čita Mladinski list, ki ga izdaja Slovenska narodna podpora, najda za svoj mladež, lahko izprevidi iz člankov, da ima list dobrega urednika in neumnega delavca, ki hoče na vsak način pridržati turojeno mladino v naročju staršev, da bi postali njih posnemalci ter zvesti potomci svojega naroda.

Torej, mladim, da sleherni kdor čita njegovo pisano besedo, ne bo zamudil prilike dne 22. septembra, da ga sliši tudi ustmeno. Vsak je dobrodošel, ne samo članstvo Slovenske narodne podpore, ampak tudi predavanje bo za vse občinstvo. Vstopnine ni in govor bo, kakor je že omenjeno zgoraj, v dobrobit slovenskega naroda vobče. Vsa tega apeliram na jugoslovansko občinstvo, da se tega predavanja udeleži v velikem številu, bratu Kobalu pa ključem: dobrodošel v našo naselbino, želeč, da bi tvoja beseda obrodila dober sad v prid slovenskemu narodu!

Na svidenje 22. septembra v Jugoslovanskem delavskem domu! John Krizmančič.

Konferenca JSZ v Penni 30. sept.

Syngan, Pa.—Prihodnja konferenca JSZ za zapadno Penno se vrši v nedeljo dne 30. septembra ob 10. uri dopoldne v dvorani društva Bratstvo št. 6 SNPJ, dopoldne se bo pa vršil kampanjski shod, na katerem bo govoril angleški govornik iz Pittsburga.

Naša naselbina ni ena zadnjih v socialistični volilni kampanji, četudi bi lahko bilo veliko boljše v tem oziru, če bi bilo več agitatorjev za našo stranko, kajti somišljenikov imamo mnogo. Dopoldne omenjenega dne bomo imeli obiskani dnevi red, kakor je razvidno, in klub št. 3 JSZ pripravi zastopnikom kosilo. Popoldne se zborovanje nadaljuje. Ker smo naš sedaj v volilni kampanji, bomo na konferenci razpravljali in sklepali tudi o tem vprašanju.

Bitka premogarjev z operatormi nam je zgovoren dokaz, da se moramo živahneje oprijeti dela na političnem polju; mi hočemo, da dobi delavstvo vse, kar mu gre. To zahteva soc. stranka in interesu vsega delavkega ljudstva.

Klubi JSZ tez društva, ki pripadajo izobraževalni akciji, naj preskrbe, da bodo zastopani na konferenci. Vabljeni so tudi posamezni sodrugi in somišljeniki. Frank Uralis, tajnik kluba št. 3 JSZ.

Kobal predava v Collinwoodu 23. sept.

Collinwood, O.—Skupna društva Slovenske narodne podpore jednote v Collinwoodu so aranzirala predavanje za nedeljo dne 23. septembra v Slovenskem domu na Holmes ave. v spodnji dvorani ob 2. pop.

Vabimo vse članstvo vseh društev kakor tudi ostalo občinstvo tu in v okolici, da se v čim večjem številu udeleži predavanja. Predaval bo brat A. Kobal, urednik Mladinskega lista. Predmet predavanja bo vsestransko zelo pomemben, tako za starše kakor za mladino. Kobal je dober predavatelj in poznavalec slovenskega naroda. Starši, kateri imajo svoje otroke v mladinskem oddelku SNPJ, naj jih pošljejo

omenjenega dne v Dom, kajti izvrševalni odbor skupnih društev je odločil, da se jih da, slika. Iz tega razloga je važno, da pošljete svoje otroke, člane SNPJ, v Dom pravočasno, da se slikanje izvrši pred predavanjem. Slike imajo še v poznejših dneh gotov pomen.

Otroci naj pridejo v Dom ob 1. popoldne, ker predavanje prične ob 2. Slika bo vzeta na dvorišču Doma. Vstopnina k predavanju je vsakemu prosta. Po predavanju bo v dvorani domača zabava in ples, ki kateremu je določena vstopnina 25c; igral bo Barbičev orkester. Vsestranska potreba bo dobro preskrbljena. Na zamudite lepe prilike! J. P., za odbor.

Predavanje v Buffalu.

Buffalo, N. Y.—Rojakom in rojakinjam v Buffalu in okolici naznanjam, da predava tu dne 18. septembra brat A. Kobal, urednik Mladinskega lista. Predavanje se vrši ob 8. zvečer na 88 Vulcanth cesti.

Vabljeni so vsi jugoslovanski naseljenci v tej okolici, da pridejo na važno predavanje, kajti predmet, katerega bo predavatelj obravnaval, se tiče direktno nas in naših otrok. Omenim naj, da je vstopnina prosta za vsakega. Predavanje prireja društvo št. 405 Slovenske narodne podpore jednote.

Na svidenje dne 18. septembra na Kobalovem predavanju! Jos. F. Kren.

Predavanje v Little Fallsu.

Little Falls, N. Y.—V nedeljo, dne 16. septembra, predava tu v dvorani društva Zdrženji Slovenci št. 282 SNPJ brat A. Kobal. Vstopnina je prosta. Rojaki in rojakinje, izrabite izredno priliko in udeležite se v velikem številu.

Na svidenje 16. septembra! Frank Gregorin.

Pismo iz Zagreba

29. avgusta 1928.

V Seljaškem domu je pred par dnevi nastal ogenj, ki je vpepelil vence in tako šaro, ki je ostala po pogrebu Stjepana Radića. Zgorela je tudi: "trnjeva krona s kroglico," ki so jo iz Radićeve rane dobili. Ker hočejo rodoljubni Hrvati imeti Radičev muzej—v njem seveda vse, kar se tiče Radičevega življenja, zlasti ere "mučeništva"—je seveda v njih srcih strašna žalost.

Danes vse upije: "kdo je kriv požara?" V javnosti se šepeče: "Koroševa vlada," "Srbijanci," "Režim";—na glas seveda močnejše! Vrši se preiskava in zasljučuje se priče, ki pripovedujejo iz žive domišljije, da "sem videl dva elegantna mladeniča, ki sta se pred Seljaškim domom sumljivo obnašala"—da "sem videla poseben avtomobil, ki se je mimo peljal"—da "sem videla dva narednika—vojaka, ki sta gor gledala" in tako dalje in tako dalje.—Same čenče. Vsak bi bil rad zaslišan, samo da bi v krogu sopivcev sveder pripovedoval, kaj je rekel in kaj ni rekel... Vsa ta gozpa bi rada v kafežrožku pripovedovala, da je bila priča, da je pozitivno izpovedala itd. Je to fajni in interesant...

Hrvatje spadajo v svoje staro greho. Flanc jim je vse, realnost nič.

Koalicija "K.D.K." išče pa bazo za bodoče delo. V največjo zadrego jih je spravil stari Davidovič te dni, ko je izjavil: "Tudi mi srbski demokratje smo za revizijo ustave, samo KDK naj pove kaj hoče. Danes še ne vemo."

Danes se vrši tu v Zagrebu velika konferenca poslancev KDK. Govoril sem z odličnim predstavnikom KDK in ga prosil naj mi razloži kaj hočejo. In moj znanec mi je rekel "nismo nič edini, in bojim se, da bomo premalenkosti in da bomo ali preveč hoteli, ali kaj takega, kar ni mogoče, ali pa premalo."

Hrvatje stoje pred važnimi dnevi. Dokler je manje misli

IZ PRIMORJA

GROZEN UMOR SREDI GORICE.

21-letni Alojzij Bregant ustrelil 18-letnega dijaka Kogejca.—Strašna usoda morilca.—Povod umora še neznan.

Gorica, 22. avgusta.—Včeraj v poznih urah nekoliko pred polnočjo so se v sredini mesta odigrali krvavi dogodki, ki so vznemirili vse mesto in okolico.

21-letni Alojzij Bregant iz Podgore, ki se je bil pred nedavnim vrnil v domače kraje iz Libije, kjer je služil pri vojaki, je prišel ponoči v hišo št. 18 v ulici Carducci (bivši Gosposki ulici) in umoril tam stanujočega 18-letnega bivšega slovenskega dijaka Viktorja Kogejca iz Idrije. Ustrelil ga je v glavo in nato zbežal na dvorišče sosedne hiše. Odtod je hotel zbežati na prosto. Zastavil pa mu je pot užitinski uradnik Teodor Ventin, ki se je vračal ob isti uri domov. Zagledal je Breganta in mislil, da ima opraviti s tatov. Med obema se je vnel hud boj. Ventin je kmalu podlegel ter obledel mrtev v mlaki krvi, ker se je Bregant poslužil orožja. Bregant je nato skočil na prosto ter začel bežati proti Korenjakemu trgu. Oroščniki, ki so bili med tem prihiteli na lice mesta, ga so pozvali, naj se ustavi. Odgovoril pa jim je s strelji z revolverja. Tudi oroščniki so odgovorili z orožjem. Nenadoma se je pri bežanju Bregantu nekaj zabliškalo in eksplozivno z veliko silo. Kakor se je pozneje izkazalo, je imel v hlačnem žepu želatino, ki se mu je vnela, eksplozivno in ga razmesarila. Odnosila mu je ves kolk in mu odprla trebuh, da mu je bilo videti črva. Prenesli ga su je v bolnico, kjer pa je kmalu izdihnil. Našli so pri njem dva revolverja in nož z ostrim rezilom.

Ni mogoče še vedeti, kaj je dalo povod, da je Bregant napadel mladega Kogejca. V javnosti se širijo najrazličnejše domneve in ugibanja. Nekateri opisujejo dogodek kot čin ljubosumnja. Govori se tudi, da je Bregant nameraval okraati slovensko kmečko hranilnico in posejilivendar pa ta domneva ni preveč verjetna.

"Italijanska" bazilika na Sveti gori. Dne 26. avgusta je bila slovesno otvorjena italijanska bazilika na Sveti gori. "Drugoročniki" romarji morajo čutiti na Sveti gori moč in vpliv italijanstva. Sveta gora mora biti aredišče verske in patriotske atrakcije. Svetišče vodi pater Serafin Inama, ki je goreč fašist, in od njega pričakuje "Piccolo", da bo Sveta gora žarišče italijanstva ob meji.

Dve smrtni nesreči z granato sta se pripetili na Banjšicah. 17-letni Ivan Bucik je iztaknil nekeje granato, po kateri je razbil toliko časa, da se je razpočila. Deček je padel razmesarjen na tla. V bližini je bila čletna Pertotova deklica, ki je bila težko poškodovana in je kmalu nato umrla. Oblast je že zdavnaj razglasila, da je vse razstrelivo pobrano, pa se dogajajo še vedno nesreče, ker je razstreliva ponekod še polno.

Jetika v Trstu.—Službeno poročilo o zdravstvenem stanju tržaškega mesta v prvi polovici t. l. označa zdravstvene prilike na sploh za precej zadovoljive, samo pobijanje jetike ne kaže nobenega uspeha. V prvi polovici lanskega leta je bilo naznanjenih 465 primerov jetike, umrlo je za jetiko 234 oseb, letos je bilo prijav 436 in jetika je pobrala 268 oseb. Jetika se torej v Trstu širi. Glede na slabo prehrano in strašna stanovanja proletarskega ljudstva se temu ni čuditi.

edini—Radič, so bili ponosni; kaj pa bo sedaj, ko morajo sami, je vprašanje. In prvič je težko: začeti misliti; še težje je: začeti delati; najtežje pa je vztrajati pri dnevnem delu. Hrvati (inteligencia) dosedaj niso pokazali moči pri delu; trgovino so opravljali pri njih šidje, finance tudi, vladali pa so jim tuji...

Ali se bodo postavili na noge? Dvomim.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Znanstveno mehurčkanje.

V Glasgou se vrši letno zborovanje znanstvenikov iz Anglije, ki so bolj rahlo organizirani kot pri nas "American Association for the Advancement of Science." Na takih zborovanjih se veliko predava, izmenjuje se mnenja in sempatija se izreče kaka "senzacija." Ljudje pričakujejo senzacija in marsikateri znanstvenik zelo rad ustreže.

Pripomniti je treba, da "senzacija" ob takih prilikah velja masi, lahkoverni publiki, ne pa znanstvenemu svetu. Znanstveni krogi niso vajeni senzacij, pa naj pride iz njihove arede še taka nonsense. Hladna kri!

Na lanskem zborovanju angleških učenjakov je takratni predsednik njihove organizacije, Sir Arthur Keith, izjavil, da je imel Darwin prav, da ni več nobenega dvoma o razvoju človeka iz nižjih živalskih form in da on ne veruje v nobeno posmrtno življenje.

Za znanstvene kroge ni bila to nobena senzacija. Keith je seveda izrekel svoje osebno mnenje; obenem pa je povedal mnenje večine znanstvenikov; kajti večina znanstvenikov, ki so res znanstveniki, misli isto. To so pokazali ugovori, ki jih je dala majhna manjšina med njimi—znana manjšina. Ameriški znanstvenik Millikan, na katerega se cerkveni krogi radi sklicujejo, je močkal; dr. Osborn je pa rekel, da je bližje Keithu kot komu drugemu.

Letos pa ima organizacija angleških znanstvenikov novega predsednika—Sir William Bragg—ki je tudi izrekel svoje osebno mnenje, toda nasprotno Keithovemu. Bragg ima vero v Boga in dušo. Zakaj ima to vero, je njegova stvar. On že ve in pozna svoje privatne razmere bolj ko kdo drugi. Vzrokov je lahko dosti. Majhna primera: sloveči ameriški humorist Mark Twain je v svojem življenju veljal za dobrega kristjana, ker je

Ivan Molek:

V Fordovem kraljestvu

Vitli iz Detroita in Kanade.

Pri detroitskih sodrugih in prijateljih.

Na postaji sta naju čakala Peter Benedikt in Rudolf Potočnik a ffordom. Pravilno! Kadar pri trempaš v Fordovo kraljestvo, je logično, da začneš a ffordom. Detroit je poln ffordov, kar je tudi pravilno—saj so tam doma.

Naši detroitski rojaki, kolikor sem bil poučen, so precej bogati na ffordih, da si niso radi tega drugače bogati. Avto je danes potreba, ni več luksus. Vendar pa imajo detroitski Slovenci—kolikor sem jih sam videl in občeval z njimi—boljše avte kot je Fordov—kar je tudi pošteno in prav.

Prijazna sodruga Potočnik in Benedikt sta naju odpeljala precej daleč na zapadno stran mesta, kjer je Benediktov dom. Ford je to daljavo hitro prevozil. Vse drugače bi bilo, če bi bila midva prepuščena iskanju in vožnji po cestni železnici. Detroitske ulice so velika sfinga za tujece. Začnejo se v stisnjem južnem kotu ob vodi in potem se razširijo kot pahljača na vse strani, pri tem se pa cepijo na vse mogoče načine, tako da so mašone vsi detroitski bloki apitasti. Za sledja se ne moreš orientirati. Ameriška mesta so precej enokopitna, a vsako je menda po svoje muhasto.

V Benediktovi hiši, pred katero je naju Potočnik "izdumpal" v kratki, prijazni ulici, je bila večja družba. Zdelo se je, da so pričakovali čikaška trem-pa. Družba pa je še narastala. Prišel je sodrug Jože Mentoni a svojo ljubenzljivo soprogo, moj stari prijatelj in somišljenik, ki je že dolgoleten naseljenec in rdečkar v Detroitu. Saj je njegovo ime znano tudi znanj po deželi. Prišel je tudi sodrug Andrej Semrov, organizator detroitskega socialističnega kluba in aktivni delavec na društvenem polju SNPJ, takisto a svojo prijazno družico, ki mi je pa bila že

(Dolje prihodnjik.)

Vesti iz Jugoslavije

RAZNO IZ JUGOSLAVIJE

Veleizdaja...

Ljubljana, 27. avg. 1928. V slovarju buržoazne igre beseda "veleizdaja" važno vlogo. Če se z vladujočo klico ne strinjajo, si veleizdajnik. Vladajoči preveč radi pozabljajo, da "vlada" in "država" ni eno in isto. Vlada dr. Korosca ni — država. Če se opozicija Hrvatov ter naprednih in kmetijskih Slovencev punta zoper postopanje — vlade v Beogradu, to ni veleizdaja, ampak pravica politične opozicije. Da je bivši republikanec iz leta 1928 in 19, g. dr. Korosca pozabil na te pojme, se ne čudimo. Saj je kot šef policije pozabil tudi na republikanstvo in seve tudi na kršnistvo, ko so njegovi policajci v Zagrebu in Beogradu pretili kri. Da pa so pozabili tudi Davidovi in njegovi demokrati, je pa dokaz silne politične reakcije.

Današnji položaj ni primeren za veleizdajniške procese. Vlada v Beogradu ne ve ne ure ne dneva, kdaj ji zapoje trobenta: Memento mori (Spominjaj se smrti). Ne brusi sablje, da te ne bo pregloboko ranila!

Seljsko — demokratska koalicija v Ljubljani.

Dne 23. avgusta se je zbral glavni odbor te koalicije v Ljubljani, da se posvetuje o političnem položaju. Na tem posvetovanju se je potrdilo, da so i radičevci i samostojni demokrati Svezotarija Pribeševiča popolnoma solidarni v vseh ukrepih, zlasti v tem, da je odšel poslanec Krnjević v Berlin na seje tkzv. interparlamentarne unije v svrhu informacij o razmerah v beograjskem parlamentu. — Po seji je bil banket, zvečer nekaj demonstracij, ki pa niso bile kaj prida, ker v Ljubljani ni še veliko študentov. — So pač počitnice. Delavci se demonstracije za sedaj niso udeleževali.

Hudi boji v radikali.

Beograd, 26. avg. 1928. Beograjska radikalna stranka vodi že več let državno politiko in njeni vodilni člani so poslanci, ministri in visoki radniki. Dokler je živel pokojni Pašić, je bilo v ti stranki vse v redu. — Stranka se je slepo pokoravala avtoriteti voditelja. Po njegovi smrti pa ni več avtoritete. Te dni se v javnosti začne boj proti bivšemu ministrskemu predsedniku Velji Vukičeviću. Obtožuje ga njegov drug, radikalski vodja g. Marko Trifković, kot človeka, ki je kriv vseh njegovih nesposobnosti, da ni radikalna stranka več odločen faktor v državi in da je država v nazadovanju mesto v napredovanju. Pri zadnjih volitvah je Velji Vukičević "pomagal", da je Marko Trifković propadel. Policija Markotu ni pomagala. In če policija radikalom pri volitvah ne "pomaga," potem jih "narod ne izvoli."

Prav je, če se gospoda včasih akrega med seboj. Ima ljudstvo vse priložnosti se kaj naučiti. ...

Pomanjkanje stanovanj v Ljubljani.

Ljubljana, 27. avg. 1928. — Ljubljana se sicer zelo dobro razvija. Ali s porastom stanovanj raste tudi potreba po stanovanjih. Dosedaj so zidali veljavno: občina, stanovanjske zadruge, zlasti "Stan in Dom," potem pokojniški zavod in ljudje sami. Letos je n. pr. prav velika sezona za stavbo obrt. Vsi zidarji, tesarji in mizarji so zaposleni. Vendar manjka v Ljubljani še mnogo, mnogo stanovanj. Stanovanjski odsek mestnega magistrata v Ljubljani sporoča: V kratkem bo izgotovljenih nekaj stanovanj v Nukovi vojašnici, ki se bodo nakazala takoj strankam, čim bodo sposobni za naselitev. Za ta stanovanja je vloženih skupaj 626 prošenj.

Pri dodelitvi teh stanovanj, katerih bo vsega skupaj okrog 40, bo mogoče upoštevati le najmanjše prošnje, katerih je 859 in sicer: 72 delotiranih strank,

zapravljajo denar po širokem svetu; delavci in kmetje pa trajo vse doma. In domaći konzum je najvažnejši konzum. To bi morala biti deviza vsakega finančnega ministra.

Draginja v Ljubljani. — Vlede, ki je letos pritisnila na naše kraje, je postala na trgu v Ljubljani velika draginja. Tako pijejo naši časniki. Res je, kar pijejo ti časopisi, da je pravi vzrok draginje v Ljubljani suša. Ali so še drugi vzroki in sicer glavni: naša letovišča Bled, Bohinj, Polje, Kranjska gora in Kamnik se razvijajo. Po leti pride vse polno ljudi v te kraje in to takih, ki bi lahko plačali kot Ljubljanci in za te se pokupi vse ta boljše v Ljubljani na trgu. Staro pravilo se izkazuje veliko povpraševanje, podražiti trg — veliko blaga pa malo povpraševanja ga pa poceni. Tako je v kapitalistični družbi in nič drugače. In v Ljubljani tudi, ker se jo ne da izvzeti.

Nesreča pri delu. — Pomožnemu delavcu Franu Koboli od Sv. Miklavža niše Maribora je padel pri delu v železniški delavnici velik kos železa na trebuh ter mu prizadel težje notranje poškodbe. Rešilni voz je ponesrečenega delavca odvedel v bolnico.

Starina kosa. — Dne 27. avg. je umrl na kliniki v Zagrebu v starosti 52 let tovarniški delavec Anton Markelj z Jesenic. Pokojni, ki je bil zaposlen pri KID nepretrgoma celih 34 let, zapušta poleg žalujoče vdove tudi več otrok, ki pa so večinoma prekrbljeni. — V ljubljanski splošni bolnici je umrla v 21. letu starosti Ratrica Zavodnik, žena delavca pri KID. Z nesrečno ranico na roki si je zastrupila kri in so bili vsi poskusi zdravljenja, da bi jo ohranili pri življenju, brezuspešni. Zapušta mlademu soprogu dva mala otročka. Na Savi pri Jesenicah je umrla v starosti 86 let Antonija Wergles, mati Ivana Werglesa, mesarja in posestnika na Savi pri Jesenicah.

Umrla so v celjski javni bolnici: Pavel Romih, 53 letni kočar iz Dobla; 23. 4. m. Anton Krobinč, 80 letni najemnik, in Frane Pevec, 2 in pol letni sin kočarja, oba iz Lekmarjev pri Sv. Šefanu; oba sta umrla za grizo; 24. avg. Jakob Vitanc, prevzitar iz Braslova, star 69 let; 26. avgusta Miha Štufek, posestnik iz Sv. Stefana pri Šmarju, star 57 let, umrl na grizi in Marija Čonček, žena delavca iz celjske okolice, stara 42 let. — V Hrastniku je umrla M. Kroselj, tašča univ. prof. Hinterlechnerja.

Huda nevihta s točo. V noči od 28. avgusta je razajala po Zagorski dolini huda nevihta. Med blikanjem in treskanjem je padala debela toča, ki je posebnost Kotredežu in Bukovju napravila veliko škodo na polju in v sadovnjakih ter opustošila vse, česar se ni vzela katastrofalna suša.

Streljal na pojoče fante; ubil enega.

Chicago. — Štirje mladi fantje — Joseph Kosowski, Tony Skala, Frank Koss in Tony Szumankauski — so v sredo večer prepevali pred hišo na 4436 S. Kilpatrick ave. Njih petje pa ni ugajalo Josephu Czaharu, ki stane v sosednem poslopju, in poslal je svojo ženo k fantom z ukazom, da morajo utihniti. Pevec so pa niso zmenili za ukaz in so nadaljevali s petjem. To pa je Czahara ujezilo; pograbil je puško in pričel streljati nanje. Ena krogla je zadela Kosowskija in fant se je zgrudil mrtev na tla. — Policija je aretirala Czaharo in ga odpeljala v zapor.

Zrtve avtov.

Chicago. — V sredo je bilo spet pet oseb ubitih na čikaških ulicah v kolizijah z avtomobili, več drugih pa je bilo ranjenih. V tem letu do danes je postalo že 661 oseb žrtev avtomobilskih nesreč v okraju Cook.

Bombasti na delu.

Chicago. — V sredo večer je bila vržena bomba na dvorišče hiše na 1701 Albion ave., ki je razbila stipe v oknih in vzbudila stanovalce. Druge posebne eksplozije ni napravila.

\$ polja znanstva

VPRAŠANJA OBNOVITVE ŽIVLJENJA.

Zanimivo predavanje na zboru angleških znanstvenikov.

Glasgow, Anglija. — Znanost je na pragu novega odkritja. Izvedeti ima bistveno razliko med življenjem in smrtjo. O tem epohalnem predavanju je 11. septembra predaval profesor Frederick G. Donnan na zborovanju Angleške zveze za povzdig znanosti.

Donnan je rekel, da je angleški fiziolog A. V. Hill začel reševati to vprašanje in dognal je toliko, da organizirana zgradba življenja potrebuje kisik, torej oksidacijo za svoje življenje.

"Stroj življenja ni tak kot so navadni mehanični stroji," je rekel profesor. "Vaša živa stanica, ki sestavlja telo, je kakor baterija, ki se neprenehoma izčrpa in zato potrebuje neprestano oksidacijo za svoj obstoj. To odkritje je velike važnosti. Prvič v zgodovini znanosti začnemo samo nekoliko razumevati razliko med življenjem in smrtjo, torej pomen življenja samega.

"Življenje je dinamična molekularna organizacija, ki se vzdržuje in ohranja le s kisikom in oksidovanjem (oksidacija). Smrt je naravni polom te organizacije; vedno je navzoča in organizem se je ubrani le z akcijo oksidacije.

"Vaša živa stanica vsebuje v sebi kal smrti v takozvanih "avtoplitičnih enzimih," ki akumirajo vsak čas hidrolizirati (zvođeniti) proteinake zmes protoplazme v stanici. Dokler stanica živi, so ti enzimi pasivni.

"Živo bitje je dinamično organiziran posameznik, čigar vsi deli delujejo harmonično v dobrobit vsega organizma. Nam se dozdeva, da je celota bitja večja in bolj važna kakor vsota posameznih delov, vendar pa se ni smo na jašem, če je tako. Izvedeti moramo še, kako živna organizacija spaja različne aktivnosti kompleksnega, mnogo-staničnega bitja, h katerim spada tudi človek. Izvedeti moramo tudi, kako razne žleze proizvajajo kemične snovi, ki regulirajo in kontrolirajo rast in delovanje posameznih stanic in organov ter aktivnosti vsega organizma."

Donnan je zaključil, da ključ do spoznanja bistvenosti življenja in smrti je proces oksidacije v stanicah. Kadar znanost spozna ta proces, bo morda mogoče umetno tirati proces in s tem obnoviti življenje, ki drugače zapade takojšnji smrti.

Stavil na Smitha \$10,000 in — takoj izgubil.

Chicago. — George Kastla je kuhar v restavraciji neke v downtownu. Dne 12. t. m. stal ves obupan pred sodnikom Fr. M. Paddenom in mu potegil, da je bil 4. septembra v hotelu Sherman in neki človek, ki je rekel, da se piše Max Sabatay, ga je poslal na korajšo, naj stavi ves svoj denar, če hoče, da bo Smith izvoljen za presidenta, bo izgubil. On je od nog do glave za Smitha, zato je takoj položil na mizo vseh svojih deset tisoč dolarjev. Moč je vzel denar in takoj izginil v množici. Policija ga zamaš laže. Res je izgubil! — Sodnik ga je vprašal, zakaj je imel toliko denarja pri sebi. "Jaz vedno nosim svoj denar pri sebi," se je odrezal poraženi Kastla.

Ubit na ulici.

Chicago. — Thomas Pericles, star 36 let, je bil v sredo večer najden s prebito lohanjo na ulici blizu Congress hotela. Bil je v nezavesti in ni mogel povedati, kdo so bili njegovi napadalcii. Par oseb je povedalo policiji, da so videli Periclesa prihajati v družbi treh moških iz hotela, kjer je bil Pericles uposlen kot strežnik, in eden teh ga je poobil na tla. Napadalcii so potem zbežali v avtomobilu.

Agitirajte za "Prosveto"!

Konec sveta

Kakor mora vse poginiti, tako tudi zvezde, ki so nastale iz pra-magie, ali ki se bodo razvile v prihodnosti, ne morejo stalno obstati. Izpremenljivost in menjava pojavov najbolj označuje ta vsomirski teles, prav tako kot vsa dogajanja na naši Zemlji. Naše Sonce bo v daljnji bodočnosti postalo otropo svetovno telo; z vsami drugimi stalnicami — ta prej, druga pozneje — bo prenehalo izžarevati svetlobo in toploto. Zato je otoplost, noč in mraz zadnji pojav, ki čaka nebesne zvezde, o nemoglost in smrt pa konec kozmičnega življenja.

Poznamo dosti zvezd, ki jasno kažejo sledove pričenja in konca staranja. Njih svetloba je rdečkasta, kar kaže, da je tam že zdavnaj minila največja vročina. Naše Sonce kaže s svojo vianjevo belo svetlobo in s svojim, vsako primero z zemeljskimi toplotnimi viri presegajočim žarom, da bo še dolgo izžarevalo svetlobo. A tudi to Sonce se ne bo moglo izogniti splošnemu zakonu: nekoč bo tudi ono ugasnilo. Za zemeljsko oblo nastopi takrat čas, ko ne bo več dneva.

V tistih časih bo seveda še izginila vsaka sled za človeškim rodod, zabrisan bo sleherni spomin na človeške boli in veselje, na vsa velika dela našega rodu, ker tu doli ne bo več živga bitja, ki bi mu bilo človeštvo v zavesti še ohranjeno. Toda konec človeškega rodu ne bo nimalo pretresel obstoja zemeljske obale; ta ostane lahko še neizmerno dolgo, kakor je obstajala neizmerne dobe, preden so se na nji pojavila organska bitja.

Zemeljska obla bi mogla poginiti samo po neki vsamirski katastrofi. Najprej po taki, ki bi zadela Sonce. Saj vemo, da se zvezde enako našemu Soncu razlaze, kadar trčijo z drugimi vsamirskimi masami. Kaj takega se v svetovju ne zgodi redkokdaj. Kadar se dogodi v prostorih stalnic, nas zanima samo z znanstvenega stališča; to, kar pa se vrši med zvezdami v globčinah prostora, se nekoč tudi lahko priredi v območju našega Sonca. V jako dolgi dobi čaka ta usoda tudi naše obalnčje. Vprašanje je važno za človeštvo, kajti kozmična katastrofa Sonca pomeni za vse človeštvo takojšen pogin. Lahko, da tri naša Sonce s takim solncem — in res je mogoče, da v prostoru dve stalnici trčita druga ob drugo.

Sicer pa so razdalje, ki te zvezde ločijo od nas, silno velike. Po tem, kar vemo o razdaljah v svetovnem prostoru in o gibanju našega Sonca, bi bilo treba Soncu 80,000 let, da premeri prostor do najbližnje stalnice; to pa, merjeno z merilom svetlo-slovca, nikakor ni tako dolga doba. Sonce pa se ne premika naravnost proti določeni stalnici, zato to trčenje lahko pomaknemo v nedoločljivo daljavo.

Poleg žarečih stalnic se v svetovnem prostoru nahajajo tudi temna telesa. To nam naravnost dokazujejo premienice, ki jih razsvetljuje samo sonce, in jih s tujega sestava stalnic ni mogoče opaziti. Obstoje pa tudi temne stalnice, take, ki so v teku nelazernih dob izgubile svojo toplino, torej tudi svetlinost. O mnogih izpremenljivih zvezdah je pokazal spektroskop, da se soočajo okrog temnega svetovnega telesa, ki se nahaja v njih bližini, druge izpremenljive zvezde pa so brkone že tako blizu časti, ko bodo ugasnile. V vsamirju je torej brez dvoma mnogo temnih teles, ki jih ne moremo videti niti z našimi največjimi teleskopi.

Kakor so dognala raziskavanja Herschela, se naše Sonce z veliko hitrostjo premika skozi vsamir, slediti pa mu morajo vse premienice in njih lune. V sozvezdju Herkula je tista točka, kamor je namenjena ta kozmična pot vsega solnčnega sestava. Zato nikakor ni izključeno, da Sonce na svojem teku skozi prostor pride v navzkrižje s kakim temnim telesom. Ako bi se kaj takega zgodilo, bi se zaradi tega solnčna materija tako razlajala, da bi v nekaj minutah

ogrenj uničil vse zemeljsko površino.

Taka katastrofa se seveda ne bi pripetila neopaženo: nje bližanje bi lahko ljudje spoznali že več mesecev ali celo let poprej. Ko bi se tako temno telo na določeno razdaljo približalo Soncu, bi ga morali kakor je laračunil angleški astronom Gore, opaziti kakor kakšno premienico, ker bi ga obsevalo Sonce. Ako bi šlo pri tem za nebesno telo, ki bi bilo veliko kot naše Sonce, bi ga najprej opazili, kadar bi prišlo nekako do najkrajnejših meja solnčnega sestava. Več mesecev ali celo let bi se zaradi velike oddaljenosti od Sonca premikalo zelo počasi. Najprej bi ga morda opazili kot teleskopsko zvezdo 9. velikosti, kot zvezdo, ki bi se po zunanosti ne razločevala dosti od drugih zvezd v njegovi svetlosti. Toda razmeroma dolgo trajajoča njegova svetlost in izprememba stališča z ozirom na sosednje stalnice bi kmalu izdala njegov pravi značaj in bi pokazala, da se ne nahaja med stalnicami, marveč v območju našega solnčnega. Kratek čas bi ga celo lahko smatrali za oddaljeno repatleo.

Ker pa bi se premikalo naravnost proti Soncu, bi bila njegova dozdevna premena kraja na nebu samo majhna, in preiskava njegove svetlosti s spektroskopom bi pokazala, da to nebesno telo obseva Sonce enako kot svoje planete. Pomeje bi preučunjenje njegove oddaljenosti na podlagi merjenja paralakse pokazalo, da se to svetovno teleso nahaja v oddaljenosti, v kateri se kometi na Zemlji nikdar ne vidijo.

(Konec jutri.)

KALIFORNIJSKO GROZDJE

PRIHAJA SEDAJ V CHICAGO

RAZNIH VRST DOHRE KAKOVOSTI
CENA JE SEDAJ NIŽJA, KOT BO POZNEJE V JESEN
VSE VRSTE GROZDJA SE DOBI NA

SLEDEČIH PROSTORI

SANTA FE TRACKS 21ST & ARCHER AVE.
CHICAGO & NO. WESTERN R. R., CLINTON & KINZIE
ROCK ISLAND TRACKS TAYLOR & CLARK ST.
PRODUCE TERMINAL 27TH ST. & ASHLAND AVE.
CHICAGO

Direktne tovarne cene so jamčene na vse kraje za kupece izven mesta.

"Chesterfield vsak čas!"

Lahka dovolj za vsakega in ga zadovolji

ZAROVOLI pomeni dober okus in poljuben aroma. To pomeni, da ima Chesterfield cigareta dober okus. ... da ni navadna ali brez okusa. Če cigareta zadovolji, mora biti naravna.

Ligareta zadovolji in ga zadovolji

Sonja Špalova:

LJUBEZEN

Antol Zavituškin se je zaljublil.

O tem ni bilo nobenega dvoma.

Svet se mu je zdel čudovito lep, prostran in radodaren. Na sever, na jug, na vzhod in na zahod — povsod so vodila pota k sreči in slavi. Ni čuda: Anatolu Zavituškino so zrasla ogromna krila. Ta krila so imela neskončno množico konjskih sil.

Poprej mu je bilo tesno in težko na svetu. Nikogar ni bilo, ki bi bil pobožal ubogega Zavituškina po licu. A njegovi lasje, skuštrani, a vendar lepi, so se tresli, če se jih je dotaknila nežna ženska roka.

Anatol Zavituškin je še vedno študiral. Da je študiral tedaj bas pravo, ni bilo zanimivo. Zanimivejše je bilo, da je študiral že 16 let. Najprej je študiral gimnazijo. Toda pravi talenti so se razvili v njem šele po maturi. Naš Zavituškin se je vpisal na filozofsko fakulteto. Filozofija je prava učilnica vsega človeškega duha in njegove nesmrtnosti. V Zavituškino so kille nove ideje, nova odkritja, pravi zakladi, ki jih je hotel položiti človeštvu v naročje. V svoji bujni fantaziji je že videl, kako se divi svet slavnim delom njegove

filozofije. Njegova razmišljanja naj bi segla do najglobočjih korenin in najvišjih vrhov. Kaj je ali kaj bo čez nekaj let v primeri z Anatolom Zavituškinom takde Voltaire ali Bergson, kam se skrileje Hegel, Kanti in Schopenhauerji? Kaj more storiti Nietzsche? V grobu se mora globoko prikloniti. A Solovjev? Kdo je ta Solovjev?

Vsa ta imena padejo v prah pred imenom Anatola Zavituškina!

Toda naenkrat — naenkrat se je zazdel Anatolu Zavituškino filozofija, strašno dolgočasna. Njegov junaški duh se ni mogel zadovoljiti z njo. Bil jo je do grla sit. Vrag vas vzemi s temi principi in z vsem razvojem — si je mislil in začel piti čaj. Treba je praktično pomagati človeku, ne pa polniti ljudem glave s to nepotrebno navlako.

Zavituškin je pogladil svojo grivo in prestopil na medicinsko fakulteto. Misterij snovi ga je omamila. In znova je zasnel. Odkrije lek proti raku. Lečil bo lupus. Iztrebi malarijo. Uniči vse šibe človeštva. Zdravnikom starega in novega veka pokaže, kdo je Zavituškin! Vsi se bodo v grobu od groze obrnili. Človeštvo ga bo blagoslovilo. Minute Zavituškinovih sanj so se zavlekli, fantaziral je po cele dneve in

tedne. Toda, nikar ne godrnjajte. Fantaziranje je bilo plodno. Najprej je bila ideja, — šele potem pridejo na vrsto dejanja.

Vse je ostuden materializem, si je mislil Zavituškin v upravljenem ogorčenju. Vse, kar označujejo zdravniki, je gola fantazija in sleparija. Kajti sicer — sicer bi bil človek že davno neumrjok in vse bolezni bi izginile kakor kapljica rose na jutranjem solncu.

Anatol Zavituškin je popil 5 skodelic čaja, pogladil si je grivo in prestopil na prirodnoznanstveno fakulteto.

Sčasoma je spoznal, da je samo zvezdoslovje vredno njegovega duha in truda.

Nič ni tako sijajnega in tako vzvišenega. Mirijade solnc, stanic in planetov, vsa sozvezdja so popadala v prazno glavo Anatola Zavituškina.

Vesoljstvo!

Večni kolotoč nehanja in anovanja!

Planeti!

O! O! O! Toda tudi ta opojnost je začela kmalu pojemati. Zavituškin je začel dvomiti o solnčnem sistemu. Zavituškino se je naenkrat zazdelo, da je Kopernik velik šarlatan.

Sedel je k samovarju. Kakor bi trenil z očesom, je popil osem skodelic čaja.

V glavi se mu je vrtilo.

Pogladil se je po grivi in sklenil prestopiti na tehnično fakulteto. Mikale so ga vodne stavbe. Ker je voda zahrbtn in nevaren element, je dal prednost stavbam na kopnem. Kmalu se je odločil za strojno tehniko.

In v to dobo spada njegovo srečanje z dekletom po imenu Pamela. To dekle je bilo tako sladko kakor njeno ime in Zavituškin se je zaljubil do ušes.

Pamela!

Ne dvomite, da je njen obraz prekrasen, da zveni njen glas liki angelska harfa. Tako je nežna in dražestna, da ji je Zavituškin takoj zaobjubil svoje življenje.

Bil je prepričan, da nihče na svetu ni še ljubil tako kakor on. Seveda pa tudi nihče ni bil tako ljubljen. Na svetu je samo en Zavituškin in samo ena Pamela. Na zemlji se nič ne ponavlja in vsak poidelec vzame v grob svojo najintimnejšo lepoto originala.

Anatol Zavituškin je sklenil zasnovati Pamela. Hotel je delati, delati, delati! Biti bogat! Imeti dosti otrok! Ustanoviti rodbino, ki bi bila še pozni potomcem v vzgled.

Delo! Delo! Delo! Zavituškino je rojilo po glavi vse polno drznih načrtov in trdnih sklepov. Že je videl v duhu, kako sedi v krogu krasnih otročičev in lepo opremljenih sobah, po katerih se izprehlja njegova krasna Pamela, čudo ženstva in materinstva.

In tedaj si je skuhal čaj, izpil ga je deset skodelic, pogladil si grivo in hitel na sestanek s Pamela.

Poznala sta se že mesec dni in v tem času je bil Zavituškin deležen nešteti poljubov in obljub večne zvestobe.

Hitel je, kar so ga nesle noge.

Ni hitel, letel je. Ne smemo namreč pozabiti, da so mu zrastle zelo dolga krila.

S svojim fantaziranjem in pitjem čaja se je zaljubil za deset minut. Pamela ga je čakala in skrivala svoj nasek v kožuho nastri ovrtnik, ker je pritisikal hud mraz.

Poljubil ji je roko.

Nekaj časa sta hodila po parku in se tiščala skupaj. Kar je Pamela dejala:

— Zvedela sem danes, da sploh redno ne študirate in da sam bog ve, kdaj boste končali študije. Kako ste me mogli zasnovati?

— Dušica, saj imam načrte. Sijajne ideje! Srečna bova! Deset otrok bova imela!

Dekle se je ironično zasmejalo.

— Deset otrok? Kaj ste znoreli? Pa vendar ne mislite, da sem krava ali kobila?

Anatolu Zavituškino je zaprlo sapo.

— Dušica, šalit se! Idealna mati boste. Srečna bova. Otročiči so božji blagoslov. Sijajne ideje imam.

— Opredite si svoj blagoslov, gospod Zavituškin. Ljubši nego vaše sijajne ideje mi je lep kožuh in prvovrsten avtomobil. Zato se poročim z gospodom Meyerjem. Star je sicer in nima sijajnih idej, pač pa zna služiti denar. Zbogom!

Obrnila mu je hrbet in odšla.

Anatol Zavituškin se je opotekel:

— In to naj bo ljubezen? Oh! Oh! Oh! To je humbug, podla laž, nizkotna sleparija lopovščine najslabše vrste. To je najimernejši cilj, kar jih more imeti človek pred očmi. To je stoddotna sleparija in nikogar ni na svetu, ki bi jo kaznoval.

Dobre je mislil.

Neki gospod je poslal dami po postrežku lep šopek. Postrežek se kmalu vrne in gospod ga vpraša:

— Ali vas je dama vprašala, kdo vam je dal cvetje?

— Da! Vprašala me je, če me pošilja gospod z zelo dolgim in neumnim obrazom.

— No, in vi ste to zanikali?

— Se razume, izdati vas vendar nisem hotel.

Sam ne ve.

— Tako, paglavci, sedaj pa povej, zakaj si bil kaznovan.

— Vidia, papa, najprej me pretepaš, in slednjič niti ne veš ne zaka.

Frank Gibson:

STRAN

Henri je zares izborno izvedel svoj načrt. Njegova žena je, ničesar sluteč, padla v nastavljenost past.

Gena se je stala v obednici, kjer se je malo prej poslovala od svojega moža, poljubivši ga, in mogla je jasno slišati, kako so se vrata od hodnika odprla in zopet zaprla. Po vsem tem je mogla sklepati, da je šel njen mož z doma. Vendar pa je smatrala za primerno, da še malo počaka, predno telefonira svojemu ljubimcu. Ko pa je preteklo dobrih pet minut, je stekla k telefonu in je z razburjenim glasom poklicala številko in še bolj razburjeno pričela govoriti.

Njen mož pa v resnici ni šel z doma, ampak je le odprl in zaprl vrata, ostavi v veži. Zato je lahko slišal vsako besedo.

— Si ti, dragi Reginald? — je govorila njegova žena. — Tu je Gena. Da, pravkar je odšel. Rekel je, da se ne vrne pred dvema po polnoči. Daj bog, da se nikdar več ne vrne! — Kaj praviš? Kam je šel? Ima neke poslovne razgovore. Požuri se, ljubček moj in pridri čimprej. Ne, ne morem s teboj ven. Ali lahko prideš k meni? Tisoč blagih besed ti bom šepetala na uho. — Tudi ti meni? Razume se. — Umiram od koprenja po tebi. Kaj? Čez pol ure boš tu? Na skoražnje svideenje torej, ljubljani moj. — Ali me imaš zares tako rad?

Z zadovoljnim nasmehom je odložila Gena telefonsko slušalko in pristopila k ogledalu, zaljubljenost se gledajoč.

Ali mahoma je okamenela, ker je slišala, kako so se vrata od hodnika naglo odprla. Namršila je obrvi in poslušala korake, ki so se bližali. Poznala je brž, da so to koraki njenega moža. Kaj naj bi to pomenilo?

Ali že je vstopil v sobo njen mož in jo veselo pozdravil:

— Zdravo Gena, vrnil sem se. — Odložil je klobuk in rokavice, potem je primaknil stolicu bliže kamini.

Genino arce je utripalo s tako silo, da ji je skoro skočilo iz prsi in jedva je mogla izdaviati:

— Kaj se je pripetilo, Henri?

— Tisti poslovni sestanek je bil odložen, je odgovoril mirno mož. — Ali se ne veselíš, draga moja?

— Pa, da. — Kako bi se ne veselila. — Samp — samo. — Ne vem. —

Potem je umolknila, ker ji ni moglo nič pametnega priti na misel.

— Tudi jaz se veselim, je nadaljeval on z običajnim glasom, kakor da ni opazil njene vznemirjenosti. — Že davno sem si

namreč želel, da bi prebil s teboj brezskrbno večer. Tisoč dragih besed bi ti rad šepetal v ušesa.

Pritisnil je svojo ženo na prsi in jo poljubil. Potem jo je iznenada spustil in ji pogledal v oči.

— Ali, draga moja, ti si danes strahovito blede. Da nisi morda bolna?

Gena se je okrenila od njega in pritisnila čelo ob dlan.

— Imaš prav, boli me glava.

Prvikrat v svojem življenju, ker jo je usoda vedno negovala, je občutila Gena strah. Spreletela jo je zona in zdelo se ji je, da ji je železen obroč stisnil čelo.

Vendar pa je jasno spoznala, da mora za vsako ceno preprečiti prihod svojega ljubimca in srečanje, lice v lice, s svojim možem. Kako? Če bi mogla samo za nekoliko minut spraviti moža iz sobe in potem brž telefonirati.

Kazalec na uri se je med tem neusmiljeno premikal. Še dvajset minut in ljubimec bo tu. In tedaj... srce ji je ledenelo v prsi.

— Da, glava me boli, dragi moj. Nimam pa nobenega aspirina več. Ali bi hotel stopiti v lekarno in vzeti nekaj praškov?

Ali na njeno grozo ji je mož odvrnil:

— Aspirina bi rada? Izborno. Jas ga imam še polno škatlico. Samo en prašek vzemi, pa ti bo odleglo.

In kmalu je držal v roki čašo vode in aspirin.

Jedva je popila Gena to čašo vode. V grlu jo je davilo. Samo deset minut ju je še ločilo od trenotka, ko se pojavi ljubimec, vesel in brezbržen.

— Ali ti je zdaj bolje? — jo je vprašal mož.

— Da, da, bolje mi je.

— Strašno te ljubim, — ji je rekel, — in če bi vedel, da te sme še kdo na svetu poljubljati in se te dotikati. — V mojih žilah se pretaka junaška kri. — Najstrašnejše bi mogel zagrešiti.

— Henri! — je zaklicala ona in se iztrgala iz njegovega objema, — nikoli te nisem slišala tako govoriti.

Henri je mirno nadaljeval:

— Oprosti, draga moja. Nisem te hotel preplašiti. Slučajno mi je nekaj prišlo na misel, da sem ti to rekel. Niti sam ne vem, zakaj. Ampak midva sva vendar sklenila, da prebivava veselo ta lepi večer, kaj ne? Kako bi bilo, da greva v gledališče?

Z Geninih grudi se je odvalilo kakor kamen.

— Da, da, v gledališče pojdiva.

Henry je vzel v roko časopise, da bi videl, kaj igrajo danes v gledališču.

— Rihard III., s tem ni nič.

— Osamljeni človek. — Deseti oktober. — Tudi to ni za naju. A,

izborni! Našel sem. — Tat ljubezni. — Neki moj prijatelj mi je že pripovedoval o tem. Tu zanašaj mož ženo z njenim ljubimcem. Ona ni bila več blede, ampak zelena. Zobje so ji šklepetali, ko je vprašala:

— Torej greva?

On ji je pogledal naravnost v oči:

— Ne, ne pojdeva. Tebi je, kakor vidim, še vedno slabo. Ostanem s teboj doma. Lahko bi se ti v gledališču poslabšalo. Pomisliti moraš, da je v poslednjem dejanju prizor, ko mož zaloti ženo pri prešuštvi. On ubije njo in njenega ljubimca. To bi danes ne bilo za tvoje živce.

Gena se je zgrudila onesveščena.

Prebila je strašno noč v grozilih sanjah.

Ko sta zjutraj sedela z možem pri zajtrku in so pred njima ležale novine, sta se njuju pogleda srečala na isti vesti:

Smrtina nesreča varijetakega umetnika. Znani varijetaki umetnik Reginald Reit je umrli snoči ob devetih kot žrtve avtomobilske nezgode.

Gena je prebledela. In nehotno je dvignila oči in pogledala na moža. Ali on je sedel mirno, z videz ravnodušen.

Iznenada je dvignil glavo in nad časopisa in rekel, rahlo na glasujoč vsako besedo:

— Težko je reči, čigava življenje je bilo bolj vredno, da se reši. Tvoje ali njegovo. Kajti če bi se ne bil ponesrečil na ulici in prišel semkaj, se mi zdi, da bi bila ti mrtva.

— Če se deca koplje.

— Mamica, ali se lahko grem kopat?

— Danes ne, drago dete, trehuh te boli in lahko bi se prehladila.

— Nikar se ne boj, mamica, saj znam plavati vznak.

Ali potrebujete PERJE in PUH na postelji?

Pišite nam ali vrnite v 10 dni nazaj, če ne boste zadovoljni, vam vrnejo denar. BREZPLAČNO.

V uloki imamo tudi blazine in perilo. Pišite na naslov:

A. STETZ FRATHER CO., 135 Franklin Street, Paines, N. Y.

ZASTAVE

regalije, prekoramnice in trake, dalje, prave glasne Vetrole in Victor plošče v vseh jezikih.

Upe, diamante, protane, veržice, itd.

V trgovini nad 20 let. Cene zmerne, postrežba točna.

IVAN PAJK

24 Main St. Coneyaugh, Pa.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

Z. Werner:

Ob oltarju

Za "Prosveto" prevajal — A. Šabec.

Šestnajsto poglavje.

Se na večer istega dne se je vrnil Gunter nazaj v Dobravo. Po zadnjih dogodkih, ki so se završili, mu je sodišče nemudoma vrnilo svobodo in zdaj se je nahajal na poti domov. Poleg njega na vozu je sedel mladi pater, njegov osvoboditelj. Gunterjevo povabilo, da naj ostane nekaj časa njegov gost, je odločno zavrnil. — Objubil sem, da vas privedem svobodnega nazaj v Dobravo, in to obljubo bom držal; več pa ne zahtevajte od mene.

— Objubil ste? Komu? — Gunter se je nasmehljaj. — Nu, to si lahko mislim. Vsekakor moji gospodinj, gospodični Reihovi? Brez dvoma je bila ona tista, ki vam je sporočila o moji aretaciji ter vas prosila vaše pomoči. Seveda pa moram priznati, da mi je nepojmljivo, kako je izvedela, da leži moja rešitev baš v vaših rokah.

Bruno je povesil oči. — Motite se! Jaz niti ne poznam one dame. Poročilo in prošnja za pomoč je prišla od vaše sestre.

— Od Lucije? — je zaklical Gunter presenečen. — Ali se je ta otrok vmešal v to resno zadevo? Kako vendar — nenadoma je umolknil, kakor bi mu neka slutnja prešinila možgane. — Toda, ne, ne... nemogoče! Njegova sestra, ta brezskrbni in vesel otrok, in ta temna, zakrknjena natura!... Nemogoče! In vendar je moral biti med njima nekaj sporazuma, zakaj kako naj bi sicer ob času nevarnosti iskala pomoči pri njem? Ostanek poti sta prevzela večina molče. Šele, ko se je pojavila pred njima Dobrava, je dejal Gunter mlademu menihu: — Moje ponudbe, da bi ostali nekaj časa moj gost, niste hoteli sprejeti, in kljub temu je moja dolžnost, da vam ponudim v svojem domu začasni azil. — Vaš povratek v samostan je sedaj nemogoč, zakaj tega, kar se je danes primerilo, vam samostanski gospodje ne bodo nikoli odpustili. Ali smem vsaj vedeti, kam nameravate oditi?

— Najprej grem nazaj v N., potem pa v —

V N.? — ga je prekinil Gunter. — Za božjo voljo, nikar! N. leži v območju samostana. — ali vam še ni dovolj izkušnje? Hočete li čakati, da se priglodi še druga — nesreča?

Bruno je odmajal z glavo. — Nikar se ne bojte; preganjanje je poslej izgubilo svoj smoter. Ko je šlo za to, da se prepreči moj odpad, da si na vsak način zagotovite moj molk, tedaj sem bil v nevarnosti, kajti oboje bi se dalo z mojim življenjem odkupiti. Toda sedaj, ko je moj odpad ureden in moj molk prelomljen, zdaj sem varen.

— Tudi pred opativim maščevanjem? Zadal ste mu smrtni udarec, kajti priorjeve besede so ga moralno uničile.

— Slutil sem, kako se bo ničvrednej maščeval, — je dejal Bruno mrko. — Če bi bil mogel to preprečiti, bi bil storil, toda moral sem žrtvovati opato, če sem hotel rešiti vas. Verujte mi, da sem se prav tako težko odločil storiti to, kakor se je težko odločil opat, ko me je sklenil žrtvovati.

Gunter ga je pogledal z izrazom največjega začudenja. — Ne razumem vas, Bruno, da tako govorite o moži, ki je sklenil vaša smrt?

— On me je žrtvoval svojemu prepričanju, kakor bi bil žrtvoval svojega brata ali njegovega sina, če bi mu bila stopila sovražno na pot. On pozna pač samo eno; moč in čast svoje cerkve, in pred duhovnikom mora kloniti vsako človeško čustvo. Jaz razumem njegovo postopanje, dasi ga obojam; toda v bodočnosti sem varen pred njegovimi napadi. Z zločinom, ki

mu ne more nič koristiti, se ta mož ne bo nikoli omakeševal, in on stoji prav tako visoko nad vsakim surovim maščevanjem, kakor stoji nad surovim osebnim sovraštvom.

Gunter ga je poslušal, nato pa izpregovoril z lahnim odtikom: — Morda hočete prelato tudi do odpustiti, ker se je vmešaval v zadeve vaše matere?

Menihovo oko je vzplamtelo v sovraženem ognju. — Opat ni moje matere nikoli poznal. Njemu je bila tujka, vsiljivka, ki se je urinila v njegovo rodbino. Napram njej ni bil vezan z nobeno prisego. Če jo je uničil, se je zgodilo to z lezono posledenco, ki tvori temelj njegovemu značaju. Samo na moža, na soproga, čigar dolžnost bi bila, varovati in ščititi svojo ženo, katero pa je kljub temu nesramno zapustil, samo na njem počiva moja jeza in nanj pade breme krivde!

— Ali sta se tozadevno razgovorila z očetom? — je vprašal Gunter poizvedujoče.

— Z grofom Ranekom, menite? — je vprašal Benedikt zaničljivo. — Mislim, da bi napram meni prav rad uveljavil naziv očeta. Jaz pa sem mu dokazal, da vem ceniti spomin moje matere in da gredo najina pota za vse večne čase vsakebdi.

— Predalec greste! Grof Ranek je kljub temu —

— Prosim, molčite o tem! — ga je prekinil Bruno nevoljno. — Ne morem pomagati, če pri imenovanju tega imena ne čutim ničesar, razen trpkosti in sovraštva.

Gunter je umolknil. Izprevidel je, da se te točke ne sme dotikati, vsaj zdaj še ne.

— Začnimo boste že morali ostati tukaj, — je povzel po kratkem premolu. — Pri procesu, ki se bo zdaj začel, boste morali gotovo nastopiti osebno kot priča.

Bruno se je trpko nasmehnil. — Moje pričevanje je z mojo današnjo izjavo, ki sem jo podal sodnim uradnikom, končano. Sicer pa se obravnava ne bo vršila.

— Zakaj ne? — je vprašal Gunter osuplo.

— Menda vendar ne boste trdili, da se bodo držili še zdaj stvar potlačevati, ki jo že v rokah sodnikov?

— Ne, tako daleč vendar ne sega roka samostana, in celo vsemogočnost samega Rima bi tukaj odpovedala. Toda vi pozabljate, da se nahaja prior začasno še vedno v samostanskem vrstvu, dokler niso izgotovljene vse formalnosti za njegovo izročitev posvetni gospodki. In tako mu bodo dali baš še toliko časa, da bo svojo izpoved in, predvsem, obdolžbo proti opatu, preklical, nakar bodo njegovi stražniki "nepazljivi."

On ne bo prvi menih, ki je našel v takem slučaju vsa vrata k begu natežaj odprta. Vsa samostan odpre krivcu svoja vrata, če gre zato, da se ga reši pred posvetno gospoko.

— Mogoče. Treba je torej poizkusiti, pri sodniku —